

«ДЕКОРАТИВНІ ГАЗОНИ»

Лабораторна робота № 2

Тема: ВИВЧЕННЯ ТА РОЗПІЗНАВАННЯ ГАЗОННИХ ТРАВ РОДУ ТОНКОНІГ (РОА)

Мета: вивчити морфологічні ознаки та біологічні особливості головних видів злакових трав роду тонконіг (Роа)

Матеріали і обладнання: гербарні зразки, таблиці, атласи, зошит, лінійка, олівець.

Література: [1] с.28; [2] с.75; [8] с.12;

Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

Для кліматичних умов України найбільш придатними для газонів є лише кілька родів тонконогових трав. За сучасного розвитку селекції майже всі ці види можуть забезпечувати належну якість травостоїв, якщо їх застосування відповідає видовим особливостям.

На Україні росте 23 види тонконогів, окремі з них дуже часто використовуються для створення різних видів газонів. Існує багато сортів тонконогів з різними властивостями, які використовуються для створення газонів різного призначення: спортивних, декоративних, тіньовитривалих. Тонконоги створюють густий травостій із потужною дерниною. Колір листків може варіювати від світло-зеленого до темно-смарагдового із синім відтінком.

Хід роботи:

Завдання 1. За гербарними зразками, атласами та рисунками вивчити морфологічні особливості тонконогу лучного, сплюсненого, лісового, вузьколистого, болотного, звичайного. Замалювати вегетативні та репродуктивні органи тонконогу лучного. Зробити опис рослин кожного виду згідно з табл. 1.

Таблиця 1 – Опис рослин видів роду тонконіг (Роа)

Українська і латинська назва рослин	Коренева система	Тип пагоноутворення	Листки

Завдання 2. Користуючись довідковими матеріалами, ознайомитись з біологічними особливостями злаків роду тонконіг (Роа). Заповнити табл. 2.

Таблиця 2 – Біологічна характеристика видів роду тонконіг (Роа)

Назва виду	Стійкість до витоптування	Зимо-сті йкість	Посухо-стійкість	Тіньо-витри валість	Вимоги до ґрунтів	Використання на газонах

Методичні рекомендації для виконання роботи:

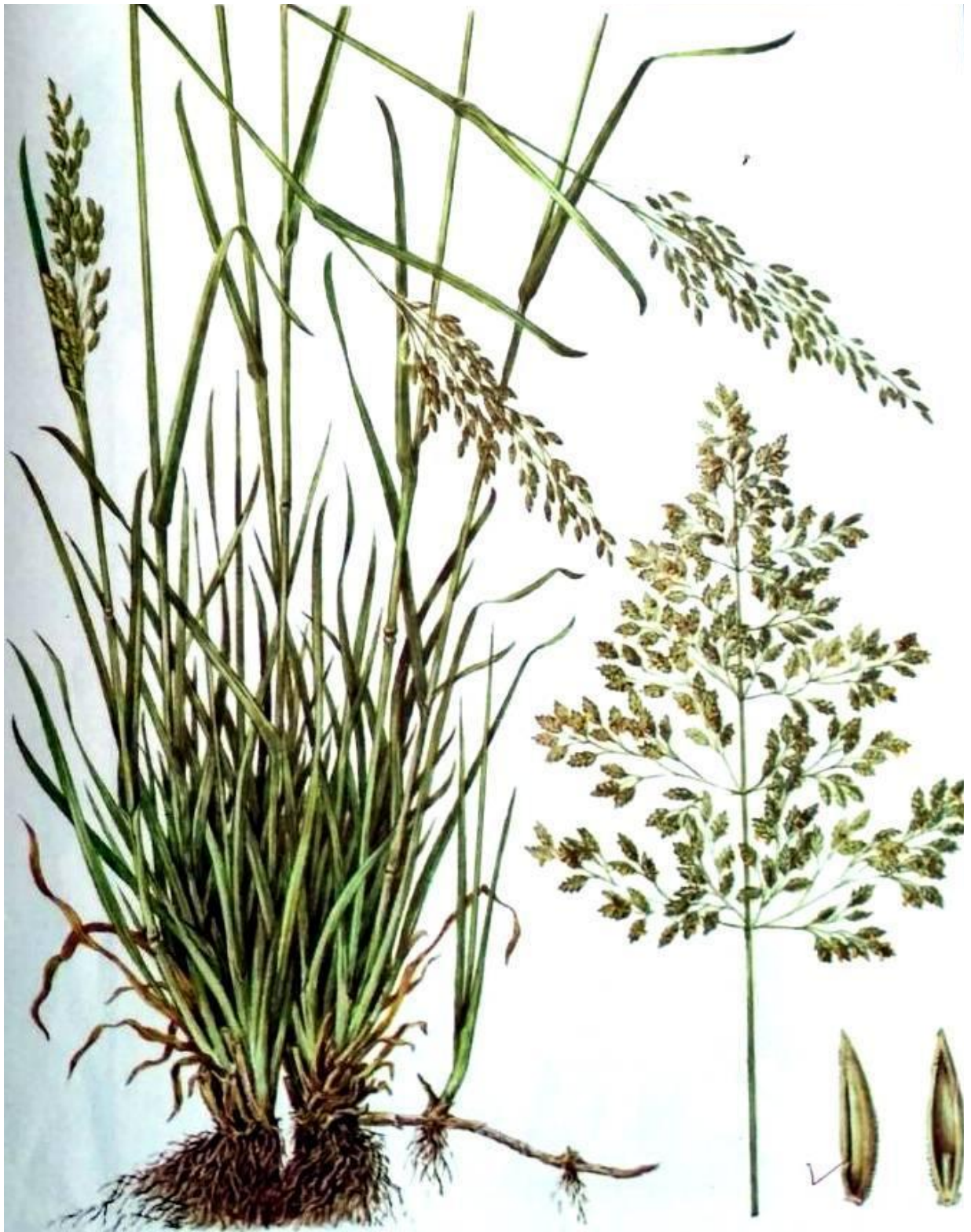

Рис. 1 Тонконіг лучний

Тонконіг лучний [мятлик луговой] (*Poa pratensis*) це багаторічний озимий кореневищно-рихлокущовий низовий злак.

Коренева система мичкувата: більша частина її розташована у верхньому шарі ґрунту і утворює разом з кореневищами щільну дернину і гарний густий травостій насиченого зеленого кольору, щільність якого

досягає 10-16 тис. пагонів на 1 м². Коренева система добре розвинена, досить глибоко проникає у ґрунт.

Листки темно-зелені шириною 4 мм.

Перші сходи його з'являються на 12—14-й день після посіву, масові - через місяць. Кущіння починається на третій тиждень після появи сходів. У перший рік життя росте повільно. Повного розвитку він досягає на 3-4-й рік життя. За щільністю травостою тонконіг лучний займає третє місце після мітлиці тонкої і костриці червоної.

Належить до мезофітів. Утворює рівну компактну пружну дернину. До родючості ґрунтів невибагливий. Витримує тривале затоплення. Тіньовитривалість слабка. Посухостійкий і зимостійкий. За умов регулярного скошування і поливу на газоні відрізняється значною довговічністю, протягом 10-15 років. Практично не уражується шкідниками і хворобами.

Універсальність цієї трави дозволяє сіяти її в монокультурі, але через терміни проростання насіння (до 30 днів), його переважно висівають у травосуміші з пажитницею або кострицею.

Рекомендується для декоративних і спортивних газонів.

Тонконіг вузьколистий [мятлик узколистий] (*Poa angustifolia*) багаторічний, напів-верховий, кореневищно-нещільнокущовий злак озимого типу розвитку. Вид, близький до тонконогу лучного, відрізняється довшими, вузькими і вертикально розташованими листовими пластинками. Розмножується насінням і вегетативно.

Темпи зростання повільні. Утворює досить рівний, середньої щільності дерновий покрив.

Вид близький до тонконогу лучного, відрізняється більш вузькими і вертикально розміщеними листовими пластинками.

Вимогливий до родючості ґрунтів. Тіньовитривалість середня. Більш посухо- і жаростійкий ніж тонконіг лучний. Чутливий до поливу. За вимогливості до вологи відноситься до ксеромезофітів. Найкращого розвитку досягає на багатих чорноземах, але може зростати навіть на безструктурному і ущільненому ґрунті.

За достатнього забезпечення вологою темпи його росту прямо корелюють із температурою ґрунту і повітря: чим тепліше, тим інтенсивніше зростання, швидше з'являються нові пагони і листки. Рослини, що досягли фази кущіння, успішно переносять несприятливі зимові умови - низькі температури і вітри, навіть за відсутності сніжного покриву стійкі до випирання ґрунту.

Тонконіг вузьколистий досить стійкий до різких змін екологічних режимів. Це газо- і димостійкий злак. Навесні починає відростати рано.

Однак помітне поліпшення декоративних властивостей газону настає лише в кінці березня - початку квітня.

Тонконіг вузьколистий - один з найбільш повільнорослих злаків. Особливо повільно зростає в період проростання насіння і вкорінення. У травостані газонів зберігається при помірному поливі не менше 9 років. Розмножується насінням і вегетативно. До витоптування стійкий.

Стійкий до хвороб і шкідників.

Придатний для створення високоякісних партерних газонів і всіх інших типів дернових покриттів як компонент травосумішей.

Тонконіг дібровний, лісовий [мятлик дубравний] (*Poa nemoralis*) напівверховий нещільно-кущовий злак, який створює рихлі дернові покриття.

Коренева система поверхнева, тонка, розгалужена і неpotужна.

Генеративні пагони, піднімаються до 100 см заввишки, гладкі, добре облиствені. Листя плоске, вузькі, іноді вздовж складені, лінійні, в основі розширені, світло-зелені. Язичок до 1 мм завдовжки або майже відсутній. Волоть 3-15 см завдовжки, більш-менш розлога, злегка поникла, зелена або золотисто-лілова.

Починає вегетувати ранньою весною. Квітне в червні, насіння дозріває в липні, у травостой зберігається 5-6 років. Темпи зростання у нього порівняно високі. Квітне у перший рік життя. Розмножується насінням.

Кореневищ не утворює. Найбільш потужного розвитку досягає з другого року життя. Зустрічається по лісах і чагарниках, рідше - на луках, під пологом розріджених лісових насаджень, по тінистих схилах, ярах. Добре росте на помірно вологих суглинистих і супіщаних ґрунтах. До ґрунтів невимогливий. Віддає перевагу лісовим ґрунтам, типовий мезофіт. Віддає перевагу лісовим ґрунтам.

Один з небагатьох багаторічних злаків, які добре ростуть і розвиваються в тіні. Добре росте у тіні паркових деревних насаджень.

Погано переносить посуху. Морозостійкий, добре переносить суворі зими і заморозки. Часті і низькі скошування переносить погано. Не переносить витоптування. Стійкість до хвороб і шкідників середня.

Цінний для створення газонів під деревно-чагарниковими насадженнями, де утворює чистий, однорідний і ніжний травостій.

Тонконіг сплюснутий, стиснутий [мятлик сплюснутий] (*Poa compressa*) багаторічний, довголітній, низовий кореневищний злак.

Цей вид є маловимогливим до зовнішніх екологічних чинників.

Поширений переважно на глинистих, кам'янистих і піщаних схилах, часто біля доріг, майже повсюдно. Численні стебла 15-50 см висотою

сплюснуті, гладкі. Волоті до 10-14 см довжини, густі, колоски 3-8-квіткові, зелені або ж буро-фіолетові.

Листки вузьколінійні, сизо-зелені із блакиттю, трохи шорсткі.

Швидко освоює суглинисті і глинисті ґрунти, формуючи потужну кореневу систему і густий травостій.

До ґрунтів невимогливий. Тіньовитривалий і надзвичайно посухостійкий. Морозостійкий і зимостійкий. Стійкий до захворювань. Стійкість до витоптування середня.

Перспективний для задерніння укосів і еродованих ділянок, швидко освоює важко суглинисті і глинисті ґрунти, формуючи потужну кореневу систему і густий травостій. Він застосовується для створення довголітніх садово-паркових газонів під пологом деревних насаджень, а також спеціалізованих дернових покриттів.

Тонконіг болотний [мятлик болотный] (*Poa palustris*)

Багаторічний верховий
корневищно-рихлокущовий
злак ярого типу розвитку.

Утворює численні генеративні пагони, добре облиствлені, висотою до 120 см. Листя плоске або злегка уздовж складене, поступово загострене, шириною 1-3 мм. Язичок подовжений, догори звужений, частіше розщеплений, 1-3 мм завдовжки.

Волоть пірамідальна, розлога. Колоски поодинокі розташовані на коротких гілочках волоті, зеленуваті або золотисто-лілові, пізніше - сірувато-солом'яно-жовті.

Зернівка з ватоподібним пучком волосків біля основи.

Приурочений до вогких лук, узлісь і річкових долин. Витримує тривале затоплення талими водами, але не переносить заболочування. Тривала посуха впливає негативно. Добре росте на родючих ґрунтах. Весняні заморозки і зимові морози переносить добре. Поряд зі звичайним кущенням у тонконога

болотного спостерігається розсіяне розгалуження надземних пагонів. Розвивається швидко.

Максимального розвитку досягає на другий-третій рік. Навесні рушає в ріст пізно, в кінці квітня, але відростає порівняно швидко. У травостані зберігається понад 5 років. Після кожного скошування добре відростає, утворюючи густий світло-зелений ніжний травостан.

Стійкий до витоптування. Цінний для одернування при надмірному зволоженні. Можна успішно застосовувати для створення газонів звичайного і лугового типів на сирих місцях.

Тонконіг звичайний [мятлик обыкновенный] (*Poa trivialis*) багаторічний, кореневищний, верховий злак. Кущі досить компактні, з численними пагонами.

Генеративні пагони досягають 100 см висоти, прямі, трохи шорсткі, тонкі. Листя лінійно-загострені, плоскі, шириною 1,5-4 мм, зверху шорсткі. Язичок довжиною до 5 мм, загострений. Волоть пірамідальна, розлога, з гострими, шорсткими гілочками. Довжина волоті сягає 20 см. Колоскові луски неоднакові, шорсткі. Колоски зелені, 2,5-3,5 мм довжини. Нижні квіткові луски з випуклими жилками, по кілю і бічним жилах слабо опушені, з невеликою кількістю сполучних волокон.

За тривалістю життя сильно поступається тонконогу лучному, у травостої зберігається до 5—7 років.

Весною рослини починають вегетувати пізно. Повного розвитку досягає на другий рік. Для створення дернового покриття використовується в травосумішах.

Добре росте на родючих ґрунтах, погано - на піщаних. Вологолюбний і тіньовитривалий. Посухостійкий. Стійкий до весняних приморозків і зимових морозів. Добре переносить витоптування. Слабко відростає після скошування. Стійкий до хвороб і шкідників. Для створення дернових покриттів використовується в травосумішах.

Контрольні запитання:

1. Назвіть види роду Тонконіг, які часто використовуються на газонах.
2. Назвіть види Тонконогів з кореневищно-нещільнокущовим типом кущення.
3. Назвіть види роду Тонконіг, які використовуються для задерніння під пологом деревно-чагарникових насаджень.

4. Які види тонконогів не придатні для формування якісних газонів?
5. Назвіть посухостійкі види тонконогів.
6. Які види тонконогів використовуються на партерних газонах?
7. Назвіть вологолюбні види тонконогів.

Після виконаної роботи студент повинен

знати: морфологічні ознаки та біологічні особливості головних видів злакових трав роду тонконіг

вміти: розрізняти, визначати і характеризувати головні види злакових трав роду тонконіг